

Miljödepartementet
103 33 Stockholm
m.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar – Ett producentansvar för textil SOU2020:72 Diarienummer M2020/02005

Sammanfattning

RISE anser att det är bra att vi får ett producentansvar för textil som sätter ramar och styr mot uppsatta mål för återanvändning och återvinning av textil. Angreppssättet i betänkandet är också rimligt och lämpligt, dvs att återanvändning prioriteras i enlighet med avfallshierarkin, men där hänsyn också tas till framtida storskalig återvinning där viss flexibilitet är nödvändig då det finns behov av uppskalning av flera teknologier. Det är också bra att befintlig återanvändning värnas, samt att vikten av korrekt hantering av insamlad textil och sortering av densamma adresseras. RISE är eniga i att Sverige ska fortsätta positionera sig som en viktig aktör inom EU-systemet samt också agera pådrivare för EU-gemensamma beslut och harmonisering av producentansvar inom EU.

Det är dock viktigt att kompletterande åtgärder som säkerställer en övergång till en cirkulär ekonomi realiserar. Utsorteringen av textil med farligt kemiskt innehåll är begränsad i producentansvaret och kompletterande åtgärder är därför nödvändiga för att säkerställa korrekt hantering, samt för att tillse att denna problematik successivt minskar i textil.

RISE synpunkter och kommentarer till betänkandet av Utredningen om Producentansvar för Textil berör främst de delar som relaterar till förekomsten av farliga kemikalier i insamlad textil, utsorteringskrav samt textilåtervinning.

Allmän kommentar till utredningen som helhet

RISE anser att det är bra att vi får ett producentansvar för textil som sätter ramar och styr mot uppsatta mål för återanvändning och återvinning av textil. Angreppssättet i betänkandet är också rimligt och lämpligt, dvs att återanvändning prioriteras i enlighet med avfallshierarkin, men där hänsyn också tas till framtida storskalig återvinning där viss flexibilitet är nödvändig då det finns behov av uppskalning av flera teknologier. Det är också bra att befintlig återanvändning värnas, samt att vikten av korrekt hantering av insamlad textil och sortering av denna adresseras. RISE är eniga i att Sverige ska fortsätta positionera sig som en viktig aktör inom EU-systemet samt också agera pådrivare för EU-gemensamma beslut och harmonisering av producentansvar inom EU.

Övriga kommentarer och synpunkter

ÅTERVINNING AV TEXTIL

(kapitel 4.8.3) Textilåtervinning idag – skrivfel. I texten står, ” I rapporten *Textilåtervinning – tekniska möjligheter och hinder* anges att klimatpåverkan minskar utsläppen med mellan 0,5–3 kilo CO₂-ekvivalenter per kilo vid fiberåtervinnig jämfört med energi-återvinning.” Vi tolkar betydelsen som, ” I rapporten *Textilåtervinning – tekniska möjligheter och hinder* anges att klimatpåverkan med avseende på CO₂ minskar med mellan 0,5–3 kilo CO₂-ekvivalenter per kilo vid fiberåtervinnig jämfört med energi-återvinning.”

(kapitel 4.7) Sortering Här nämns sortering på polymernivå. Denna benämning riskerar att ge en felaktig bild av sorteringsbehovet; sortering på materialnivå kan vara en mera lämplig beskrivning då även blandmaterial som exempelvis polycotton, är en gångbar fraktion för exempelvis mekanisk och kemisk materialåtervinning. Detta är en generell kommentar som även gäller genomgående.

I detta kapitel beskrivs även att insamling ska bedrivas på ett sätt som främjar förberedelse för återanvändning och materialutnyttjande. Det beskrivs att det är ”särskilt viktigt att textilen inte blir fuktig och mögelangripen. Om så sker är det inte längre möjligt att återanvända den och det kan även försämra möjligheten att materialåtervinna fibern.” Detta ser vi som mycket viktigt och står till fullo bakom.

Kapitel 10.9.1 Separat insamlat avfall får inte förbrännas eller deponeras. En generell kommentar här är att det är viktigt att man inte inskränker möjligheten att utnyttja textilavfall för återvinning om ett önskat kemikalieinnehåll kan hanteras via separation i återvinningsprocessen, eller om en funktionskemikalie, såsom flamskyddsmedel, kan utnyttjas i en ny produkt där behov av flamskydd finns.

Kapitel 10.9.2 Val av mål. En generell kommentar här är att det är viktigt att ett material inte konsekvent ska ses som downcyclat för att det nyttjas som råmaterial i en annan materialkategori där det har möjlighet att ersätta en jungfrulig råvara i samma applikation. I många fall kan ursprunglig form av material/byggstenar till material genereras i en materialåtervinningsprocess.

UTSORTERING AV TEXTIL MED HÖGRE HALTER FARLIGA ÄMNEN ENLIGT SÄRSKILD ORDNING

Generell synpunkt: Att en del textil som antas innehålla högre halter av farliga ämnen kan sorteras ut genom särskild ordning är bra. Det behöver dock finnas gemensamma riktlinjer för vad som ska sorteras ut istället för att varje insamlingssystem ska avgöra detta. Detta är särskilt viktigt eftersom vissa återvinningsteknologier (kemisk återvinning) har möjlighet att hantera och separera bort ämnen som inte bör cirkuleras. Riktlinjer kommer att behöva anpassas i takt med att den tekniska utvecklingen går framåt.

Krav på utsortering av textil med farliga ämnen enligt särskild ordning bör även gälla de aktörer som bedriver insamling av textil utan krav på tillstånd. Dessa kan anses ha tillräcklig erfarenhet och utbildning för att avgöra vilka textilier som är olämpliga för cirkulering enligt riktlinjerna.

Kapitel 10.7.3 Krav för att ett insamlingssystem ska anses vara lämpligt (även 10.16.2)

Det kan vara svårt att avgöra vilka textilier som inte bör cirkuleras på grund av att de antas innehålla farliga ämnen. Det är därför olämpligt att varje tillståndsgivet insamlingssystem på egen hand ska avgöra vilka textilier som ska sorteras bort enligt särskild ordning. Det underlättar för verksamheter som verkar i olika delar av landet och som lämnar avfall till olika insamlingssystem att samtliga följer en gemensam riktlinje.

Vi ser att det hade varit lämpligt att riktlinjerna avseende vad som inte ska cirkuleras ges av tillståndsgivaren för insamlingssystemet (Naturvårdsverket). Framtagna riktlinjer avseende vad som ska sorteras ut enligt särskild ordning kan exempelvis ligga med i kravet för att erhålla tillstånd för insamlingssystem.

Till skillnad från konsumenter bör aktörer som bedriver textilinsamling utan krav på tillstånd förväntas ha tillräcklig erfarenhet av olika typer av produkter för att avgöra vilka textilier som är olämpliga för cirkulering enligt riktlinjerna. Aktörer som bedriver textilinsamling utan krav på tillstånd bör omfattas av skyldighet att sortera ut textil med farliga ämnen, enligt givna riktlinjer, för avskaffning enligt särskild ordning.

KONSEKVENSER FÖR MILJÖN

Generell synpunkt: När konsekvenser för miljön beskrivs i rapporten (återkommande och på en mängd platser) lyfts konsekvenser som fås genom ökad återanvändning och ökad materialåtervinning fram, trots att detta är åtgärder som står utom producentansvarets kontroll. Detta kan anses vara lämpligt och i sin ordning eftersom förordningen om ett producentansvar för textil är del av en större strategi som omfattar fler åtgärder för ökad cirkulering av textil.

När man uttryckligen uttalar sig om konsekvenser för miljön som följd av producentansvaret (i sammanfattningen och i kapitel 12.12) är det däremot viktigt att betona att det inte är producentansvaret i sig (dvs insamling av textil) som leder till miljönytta. Man kan dock notera att producentansvaret möjliggör ett antal miljöförbättringar med en sannolikt positiv inverkan även på hållbarhetsdimensioner som förbättrad arbetsmiljö och lönsamhet i ett cirkulärt system.

VIKTEN AV KOMPLETTERANDE ÅTGÄRDER

Generell synpunkt: Ett producentansvar för textil med ambitiösa mål är ett viktigt styrmedel som skapar stora volymer textil som tillgängliggörs för återbruk och återvinning, vilket därmed skapar förutsättningar för såväl ytterligare styrmedel, kommersiella initiativ och innovation som krävs för en cirkulär omställning. Kompletterande åtgärder som säkerställer att en övergång till en cirkulär ekonomi realiserar är nödvändiga, vilket lyfts i kapitel 11 i utredningen.

Hur hantering av farliga kemiska föreningar i insamlad textil ska hanteras berörs i liten grad i utredningens förslag. Det behövs kompletterande åtgärder för att säkerställa att innehåll av farliga kemiska föreningar är känt och minskar i såväl nytillverkad textil som i återvunnen textil råvara. I kapitel 11.3 nämns följande två åtgärder som kan bidra till detta;

- 'Inför krav på spårbarhet så att information om fiberinnehåll, kemikalieinnehåll och behandlingar som textilen genomgått följer med textilen i alla led av värdekedjan från produktion och användarled till avfallshantering.'
- 'Inför förbud mot kemikalier som inte är önskvärda i cirkulära textila flöden.'

Dessa åtgärder står vi till fullo bakom.

Kommentar till punkt 1:

Här ser vi att det i nuläget fortfarande finns material i cirkulation i systemet med okänt kemiskt innehåll och att det vore lämpligt att ta fram guider kring vilka analysmetoder som kan stötta och ge möjlighet till att få kunskap om innehåll.

Kommentar till punkt 2:

Det är viktigt att poängtera att viss kemi kan vara av stor vikt för att möta funktionskrav och att det här kan handla om som påpekats ovan om att sortera ut och hantera dessa strömmar på ett visst sätt – antingen att tillgodogöra sig kemin i ett nästa liv eller separera ut kemin för att återfå ett renare materialflöde. Vi ser även positivt på att ange andra ämnen som idag inte är faroklassade, dels för att kunna vara proaktiv utifrån skärpning av regelverk i framtiden och för att kunna optimera tekniska processer så långt det är möjligt för att skapa ett resurseffektivt system.